

ПИТАННЯ ВПЛИВУ НОРМОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ НА РЕАЛІЗАЦІЮ ПОТОЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ ЙОГО ПОЛІТИКИ

Санченко А. Є.

*кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,
керівниця Центру перспективних досліджень і співробітництва
з прав людини в сфері економіки, провідний науковий співробітник
Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень
імені В. К. Макутова
Національної академії наук України»
м. Київ, Україна*

Сім ключових пріоритетів розвитку Європейського Союзу (далі ЄС) упродовж 2024–2029 рр. визначено Європейською Комісією у 2024 році. Вони спрямовані на побудову більш об'єднаного, сталого, цифрового та інклюзивного майбутнього ЄС, здатного ефективно підтримувати своїх громадян і бізнес, вживати лише тих регуляторних заходів, які зможуть принести найбільшу користь та прискорити зростання добробуту Європи.

Такими пріоритетами є, зокрема: 1. Новий план сталого процвітання та конкурентоспроможності Європи. 2. Нова ера європейської оборони та безпеки. 3. Підтримка людей, зміцнення наших суспільств та нашої соціальної моделі. 4. Підтримка якості нашого життя: продовольча безпека, вода та природа. 5. Захист нашої демократії, дотримання наших цінностей. 6. Глобальна Європа: використання нашої сили та партнерства. 7. Спільні дії та підготовка нашого Союзу до майбутнього [1].

Провідні європейські аналітики відзначають, що натеper ЄС потребує зміцнення з огляду на особливості нинішнього турбулентного стану міжнародних відносин у різних сферах й наслідки глобалізації, яка призвела до високого рівня стратегічної взаємозалежності між провідними економіками і спричинила ризики соціально-економічного, безпекового та екологічного характеру включно.

Таких думок дотримується й відомий європейський економіст і державний діяч М. Драгі, який до того ж зазначає, що зміцнення ЄС вимагає внесення змін до його установчих договорів. Водночас він визнає, що такі дії не є єдиною передумовою поступального прогресу Європи, але позитивних зрушень можна досягти за допомогою цілеспрямованих і системних коригувань політики, права та способу ухвалення рішень як на рівні ЄС, так і на національному рівні в державах-членах. У своїй доповіді

«Майбутнє європейської конкурентоспроможності» 2024 р. [2], підготовленої ним (у співпраці з багатьма фаховими експертами і провідними науковцями) для Європейської Комісії з метою фактологічно- та науково-обґрунтованого забезпечення першого з семи вищезазначених пріоритетів, М. Драгі висловлює переконання, що до часу, поки в ЄС не буде досягнуто консенсусу щодо внесення змін в установчих договорах, оновлене партнерство в рамках ЄС має базуватися на трьох головних цілях: переорієнтація роботи ЄС, прискорення дій та інтеграції ЄС, а також спрощення правил і норм, встановлених правом ЄС [2, р. 67].

Європейські експерти і дослідники наполягають, що великий обсяг чинного законодавства та безперервний нормотворчий процес ЄС спричиняють створення регуляторних бар'єрів для необхідного розширення та полегшення діяльності бізнес-суб'єктів, які є рушійною силою у справі досягнення сталого процвітання Європи. Таке становище, на їх думку, є непомірно обтяжливим, передусім, для бізнес-суб'єктів технологічного сектору економіки, особливо для «молодих» компаній, що намагаються розвивати і просувати інновації, цифровізацію та передові технології. У згаданій доповіді М. Драгі наводяться аргументи щодо несприятливого впливу надмірного обсягу правових норм і нормотворчості на можливість економічного зростання, зазначаються кілька шкідливих факторів регуляторного характеру. Передусім, це стосується складних правових норм і дорогавартісних процедур, передбачених у фрагментованих національних правових системах, які перешкоджають, зокрема, винахідникам подавати заявки на охорону їхніх прав інтелектуальної власності, а це заважає «молодим» компаніям використовувати можливості Єдиного ринку. Також, у цьому документі яскраво доводиться, що інновації стримуються перенасиченим регуляторним полем ЄС щодо діяльності технологічних компаній, де станом на 2024 р. діяло близько 100 орієнтованих на технології законів і понад 270 установ-регуляторів, які працювали у цифрових мережах у всіх державах-членах ЄС [3]. При цьому виявлено, що в багатьох законах ЄС застосовано підхід із запобігання потенційним ризикам *ex post* і попередньо визначено конкретні бізнес-практики, які в цьому секторі економіки швидко застарівають. Більш того, регуляторні бар'єри не сприяють веденню бізнесу цифровими компаніями на території всього ЄС через дочірні компанії. Це пояснюється тим, що вони стикаються з неоднорідними нормативними вимогами, посиленням регуляторних органів і практикою національних урядів з «позолочування» (*«gold-plating»*) законодавства ЄС. Останнє явище отримало таку назву, унаслідок того, що уряди держав-членів ЄС виходять за рамки встановлених законодавством ЄС мінімальних вимог під час їх транспонування у національне законодавство, чим створюють надмірні регуляторні умови впровадження цього

законодавства. До того ж, експерти наголошують, що нормативні обмеження на зберігання та обробку даних створюють високі витрати, пов'язані з дотриманням законодавчих вимог, та перешкоджають створенню великих, інтегрованих наборів даних для навчання моделей штучного інтелекту. Складність, фрагментація та неузгодженість деяких норм ставить компанії ЄС у невідгідне становище порівняно з їх конкурентами в США, де урядові органи покладаються на приватний сектор у справі створення величезних наборів даних, та Китаєм, який може використовувати свої центральні урядові установи для агрегації даних [2, с. 30]. Експертне вивчення зазначених вище проблем виявило, що вони додатково посилюються тим, що застосування права ЄС у сфері конкуренції може перешкоджати внутрішньогалузевій співпраці. Разом з тим, численні та різні норми національного законодавства держав-членів ЄС щодо публічних закупівель призводять до постійно високих витрат постачальників хмарних послуг. Отже, результатом дії такого нормативного та регуляторного тягаря є те, що «молоді» інноваційні технологічні компанії все частіше вирішують не на користь ведення свого бізнесу в ЄС, оскільки – на відміну від великих компаній, що нерідко базуються поза межами ЄС – вони не мають достатніх стимулів, а також і фінансових можливостей, необхідних для покриття ними витрат, пов'язаних із забезпеченням дотримання численних законодавчих вимог.

У зв'язку з цими та іншими подібними проблемами, європейські фахівці висловлюють переконання про те, що зусилля з імплементації Порядку денного з кращого регулювання (*Better Regulation Agenda*), запровадженого в 2015 р. [4], досі не призвели до бажаного результату і не спростили процес нормотворчості та правозастосування. Кількість і обсяг раніше ухвалених і нині діючих норм ЄС так і залишаються великими, але збільшується й нове законодавство. В якості прикладу, наводиться порівняльна статистика щодо ухвалення законодавчих актів у 2019–2024 рр. на федеральному рівні США, де прийнято близько 3500 і близько 2000 резолюцій, та в ЄС за той самий період, де прийнято близько 13 000 актів [2, с. 69].

Тому серед цілей зміцнення ЄС та важелів забезпечення його конкурентоспроможності й процвітання європейські дослідники виокремлюють спрощення системи нормативного регулювання та процесу нормотворчості, зокрема й шляхом зміни основних нормативних положень, що встановлюють правила прийняття рішень у ЄС, які нині базуються на вимозі щодо досягнення консенсусу або принаймні широкої більшості голосів на підтримку кожної окремої законодавчої ініціативи.

Одним із спрямованих на це інституційних рішень Президентки Європейської Комісії У. фон дер Ляйєн стало призначення у 2024 р. у складі цієї інституції ЄС Комісара з питань економіки та продуктивності

й впровадження та спрощення. Цікаво, що такими повноваженнями офіційно наділено латвійського державного і політичного діяча, колишнього прем'єр-міністра Латвії та досвідченого європейського політика В. Домбровскіса [5].

Важливо, що Єврокомісія, переймаючись якістю законодавства та проблемою надмірної нормотворчості регулярно застосовує інструмент Оцінки впливу проєктів законодавчих, незаконодавчих, імплементаційних і делегованих ініціатив на суспільні відносини та витрати (*Impact Assessment*) [6] [7, с. 71–120], а також для розрахунку регуляторного навантаження нею використовується методологія «Моделі стандартних витрат» (*The Standard Cost Model*) [8]. Однак, Європейський Парламент і Рада ЄС як інституції спів-законодавці ЄС допоки не мають і не застосовують методологію вимірювання впливу поправок, які вони пропонують до проєктів законодавчих актів ЄС, що є недоречною процедурною прогалиною. Крім того, експерти підкреслюють необхідність запровадження єдиної методології оцінки впливу законодавства ЄС після його транспонування державами-членами у системи національного законодавства, незважаючи на те, що окремі держави-члени ЄС систематично вимірюють вплив транспонованого законодавства ЄС, й їхній досвід доцільно масштабувати.

Література:

1. European Commission's priorities 2024–2029. URL: https://commission.europa.eu/priorities-2024-2029_en
2. Mario Draghi. The future of European competitiveness. Part A: A competitiveness strategy for Europe. Chapter 6, September 2024. 70 p. URL: https://commission.europa.eu/document/download/97e481fd-2dc3-412d-be4c-f152a8232961_en?filename=The%20future%20of%20European%20competitiveness%20_%20A%20competitiveness%20strategy%20for%20Europe.pdf
3. Bruegel, EU Digital Policy Overview. Bruegel Factsheet, 2024. URL: https://www.bruegel.org/system/files/2024-06/Bruegel_factsheet_2024_0.pdf
4. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions «Better regulation for better results – An EU agenda», Strasbourg, 19.5.2015 COM/2015/0215 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52015DC0215>; European Commission – Law-making process – Better Regulation. URL: https://commission.europa.eu/law/law-making-process/better-regulation_en
5. Mission Letter of Ursula von der Leyen, President of the European Commission, for Commissioner Valdis Dombrovskis Commissioner-designate for Economy and Productivity, Commissioner-designate for Implementation and Simplification, Brussels, 17 September 2024. URL: <https://commission.europa.eu/>

document/download/71c3190f-0886-4202-846e-5750f188f116_en?
filename=Mission%20letter%20-%20DOMBROVSKIS.pdf%22%20%EF%B
7%9FHYPERLINK%20%22https://eur01.safelinks.protection.outlook.com/Get
UrlReputation

6. European Commission – Law-making process – Planning and proposing law – Impact Assessments. URL: https://commission.europa.eu/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/impact-assessments_en

7. Адаптація національного законодавства до права Європейського Союзу: основи, критерії, виміри стійкості: монографія / Володимир Устименко; НАН України, ДУ «ІСПД імені В.К. Мамутова НАН України». Київ : Академперіодика, 2025. 452 с.

8. The Standard Cost Model: A framework for defining and quantifying administrative burdens for businesses. International working group on Administrative Burdens, August 2004. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/64157/4374310/11-STANDARD-COST-MODEL-DK-SE-NO-BE-UK-NL-2004-EN-1.pdf/e703a6d8-42b8-48c8-bdd9-572ab4484dd3>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-522-1-18>

АПЕЛЯЦІЯ В СУЧАСНОМУ МІЖНАРОДНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ: НОРМАТИВНЕ ЗАКРІПЛЕННЯ

Станко А. П.

аспірант 2-го курсу

за спеціальністю 293 – Міжнародне право

Міжнародний гуманітарний університет

*Науковий керівник: **Пахлеванзаде А.***

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри міжнародного права

та порівняльного правознавства

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

Процеси апеляції надають найбільш безпосередню можливість після винесення вироку оскаржити його, з метою виправлення неправомірного засудження, необґрунтованого виправдання або несправедливого судового розгляду. Хоча апеляції не були передбачені під час Нюрнберзького та Токійського міжнародних військових трибуналів після Другої світової